Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Manoli Zabalegi Aristimuño

Astigarraga, Gipuzkoa (1933)

Aurkibidea

Biografia

Astigarragako Oiarbide baserrian jaio zen. Aita bertakoa zuen; eta ama, berriz, Gaztelutik etorria. Sei senidetan bigarrena izan zen eta etxeko lanetan gogor aritu zen gaztetan. Sagardotegia zen beraien etxea, eta beste bi ere bazituzten garai hartan Hernanin eta Astigarragan. 16 urterekin, sagardoa saltzen zuen txotxetik, orduan egiten zen bezala. 23 urterekin ezkondu zen Astigarragara bertara, senarraren etxera, eta han bizi izan da geroztik.

Zintak

ATG-018

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Ansa, Ainhoa
- **Data**: 2010-09-28
- **Iraupena**: 79 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Unamuno, Arianne

Pasarteak

1. Sagardoa saltzen gaztetatik

- **Erref**: ATG-018/003
- **Iraupena**: 0:03:20. **Hasi**: 00:04:02. **Bukatu**: 00:07:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:
Oiarbide baserria nolakoa zen. Sagardotegia Hernanin eta Astigarragan izan zuten. Sagardoa saltzen ibili izan zen baina nahiago zuen beste gauza batzuk ikasteko aprobetxatu izan balu. Zer lan izaten zuen eta nolako giroa egoten zen kontatzen du.

2. Anaiekin iñistorra biltzera

- **Erref**: ATG-018/005
- **Iraupena**: 0:03:26. **Hasi**: 00:10:53. **Bukatu**: 00:14:19
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:
Anaiekin lanean aritzen zen baserrian. Garoa ebaki eta bila joaten ziren. Anaia idiekin joaten zen. Etxetik bi-hiru lagun joaten ziren eta mendian jende asko batzen zen.

3. Etxeko fruta saltzera plazara

- **Erref**: ATG-018/006
- **Iraupena**: 0:03:43. **Hasi**: 00:14:19. **Bukatu**: 00:18:02
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:
Fruta asko zeukaten etxean: sagarrak, madariak, muxikak, gaztainak, intxaurrak, pikuak, gereziak... Izebak saltzen zuen plazan fruta eta Manolik dendetara eramaten zuen. Esnea etxez etxe saltzen zuten Donostian eta "guardavino"ek esnearen kalitatea neurtzen zuten.

4. Eguneroko jatorduak

- **Erref**: ATG-018/007
- **Iraupena**: 0:02:27. **Hasi**: 00:18:02. **Bukatu**: 00:20:29
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Urte guztian zehar barazkiak saltzen zituzten. Baba txiki beltza, babarruna eta aza jaten zituzten eta arraina ere egunero izaten zuten, izebak Donostiatik ekarrita.

5. Kontserbak

- **Erref**: ATG-018/008
- **Iraupena**: 0:02:18. **Hasi**: 00:20:29. **Bukatu**: 00:22:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea

Laburpena:
Gatzituta mantentzen ziren txerrikiak. Nola kontserbatzen zituzten kontatzen du. Gantzarekin manteka egiten zuten eta harekin ere kontserbatzen zituzten txerrikiak.

6. Oiarbideko sukaldea

- **Erref**: ATG-018/009
- **Iraupena**: 0:03:13. **Hasi**: 00:22:47. **Bukatu**: 00:26:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:
Oiarbideko sukaldea deskribatzen du: beheko sukaldea eta labetxoa zituen. Gerora ekonomika jarri zuten. Laratza eta neskamea izaten ziren, eltzea sutan jartzeko. Sagar erreak nola egiten zituzten azaltzen du.

7. Gerraostean, artoa azukrearekin eta esnearekin

- **Erref**: ATG-018/010
- **Iraupena**: 0:01:49. **Hasi**: 00:26:00. **Bukatu**: 00:27:49
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Gerraostean, makina bat jarri zuen bere aitak artoa txikitzeko. Azukrearekin eta esnearekin nahastuta jaten zuten. Azukrea, ogia eta olioa erosten zituzten. Gainontzekoa etxean egiten zuten.

8. Igandeetako menua eta bokarta garaia

- **Erref**: ATG-018/011
- **Iraupena**: 0:01:38. **Hasi**: 00:27:49. **Bukatu**: 00:29:27
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Igandeetan salda egiten zen haragia, porrua, perrexila eta saldarekin. Haragi harekin otordua prestatzen zen. Bokarta garaian, saltsan jartzen zuten meriendatzeko eta tolarera joaten ziren lanera.

9. Santiago eguneko menua

- **Erref**: ATG-018/012
- **Iraupena**: 0:01:27. **Hasi**: 00:29:27. **Bukatu**: 00:30:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Santiago egunean, zopa, garbantzua txorixoarekin eta oilasko errea jaten zituzten. Postrea arroz-esnea izaten zen. Zeinek hobea prestatu lehian aritzen ziren. Egunerokoan fruta izaten zen postrea. Izebak plazatik naranjak ekartzen zituen eta estimatu egiten zuten.

10. Gobara, kuela eta lixiba

- **Erref**: ATG-018/013
- **Iraupena**: 0:03:29. **Hasi**: 00:30:54. **Bukatu**: 00:34:23
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:
Zortzi egunean behin garbitzen zuten arropa. Eskuz xaboitu eta "kuela" izeneko ontzian beratzen uzten zuten arropa. Kuela betetakoan, sutako hautsarekin berotutako ura botatzen zuten eta nahaste ura arropei gainetik botatzen zitzaien. Ur hori, lixiba, ontziaren azpikaldeko kanilatik batu eta berriz berotzen zuten. Horrela, behin eta berriz sei bat aldiz. Arropa zuritzeko egiten zen hori. Hurrengo egunean arropa jotzen zuten errekako askan, erropa zabaldu eta eguzkitan bildu.

11. Eguzkia arropak zuritzeko

- **Erref**: ATG-018/014
- **Iraupena**: 0:02:19. **Hasi**: 00:34:23. **Bukatu**: 00:36:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:
Belazean arropak zabaltzea kale aldeko ohitura zen. Haurrak izandakoan, haien arroparekin egiten zuten hori. Arropak mantxaren bat izanez gero, ondo xaboitu eta eguzkitan eduki behar izaten da. Gobara barruko arropak, maindireak... izaten ziren, arropa zuria.

12. Gizonezkoen eta emakumeen arropak

- **Erref**: ATG-018/015
- **Iraupena**: 0:02:59. **Hasi**: 00:36:42. **Bukatu**: 00:39:41
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Koloretako arropa mutilena izaten zen, mahoizko galtzak eta alkandora. Emakumeek mantala erabiltzen zuten beti: etxeko lanetarako ogitik beherakoa eta plazarako motza. Amak bata zuri-beltza eta mantal beltza jazten zuen eta kalerako beti beltzez, gazte alargundu baitzen.

13. Hilekoarekin erabiltzeko zapiak

- **Erref**: ATG-018/016
- **Iraupena**: 0:02:15. **Hasi**: 00:39:41. **Bukatu**: 00:41:56
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Sexua
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:
Gurasoek garbi hitz egiten zuten beraiekin. Amak hilekoaren inguruko azalpenak eman zizkien. Zapiak nola jarri eta garbitu behar ziren azaltzen du.

14. Santiagotarako etxe garbiketa

- **Erref**: ATG-018/018
- **Iraupena**: 0:03:14. **Hasi**: 00:42:34. **Bukatu**: 00:45:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:
Santiago jaietarako, etxea garbitu eta txukuntzen zuten: etxea zuritzen zuten, koadroak eta kurtinak garbitzen ziren, leihoak ere bai, lurra fregatu eta argizaria ematen zuten. Garbiketa handia egiten zuten.

15. Menda-belarra logeletan

- **Erref**: ATG-018/019
- **Iraupena**: 0:01:09. **Hasi**: 00:45:48. **Bukatu**: 00:46:57
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:
Menda-belarra bildu eta logeletan usain ona egon zedin erabiltzen zuten. Arkakusoak uxatzeko balio zuela esaten zuten. Egunero pasatzen zuten menda ohean.

16. Otearen lorea eta huntza xaboi modura

- **Erref**: ATG-018/020
- **Iraupena**: 0:01:51. **Hasi**: 00:46:57. **Bukatu**: 00:48:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Flora
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:
Burua garbitzeko otearen lorea erabiltzen zuten: ura berotu, loreak bertan igurtzi eta aparra ateratzen zuen. Arropa beltza garbitzeko huntzaren ura

erabiltzen zuten: huntza irakin, zapiarekin iragazi eta barrinoi batera botatzen zuten. Apar handia ateratzen zuen.

17. Pareta-belarra, pasmo-belarra eta berbena-belarra

- **Erref**: ATG-018/022
- **Iraupena**: 0:03:33. **Hasi**: 00:49:20. **Bukatu**: 00:52:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:
Sendabelarrak. Pareta-belarra gibela garbitzeko izaten da. Pasmo-belarra zaurientzat edo ebakuntza egin aurretik. Berbena-belarrarekin enplastuak egiten dira, zauri edo ebakietarako edota bronkioetarako.

18. Berbena-belarrarekin sendatzen

- **Erref**: ATG-018/023
- **Iraupena**: 0:02:25. **Hasi**: 00:52:53. **Bukatu**: 00:55:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:
Alabari sinusitisa sendatzeko berbena-belarra erabili zuenekoa kontatzen du. Enplastuak zenbat denborak eduki kontu izan behar da, kalte egin dezakeelako.

19. Pixa-belarra eta arto-bizarrak

- **Erref**: ATG-018/024
- **Iraupena**: 0:02:09. **Hasi**: 00:55:18. **Bukatu**: 00:57:27
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:
Plazara joaten hasi zenean, hoztu egin zela eta gernuko infekzioa sendatzeko pixa-belarra erabili zuen. Arto-bizarrak ere erabiltzen dira.

20. Plantina belarra eta baratxuriak

- **Erref**: ATG-018/025
- **Iraupena**: 0:01:24. **Hasi**: 00:57:27. **Bukatu**: 00:58:51
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:
Plantina belarra zizareentzat erabiltzen da infusioan. Amak baratxurizko lepokoa jartzen zion Manoliri.

21. Iodo-belarra

- **Erref**: ATG-018/026
- **Iraupena**: 0:01:23. **Hasi**: 00:58:51. **Bukatu**: 01:00:14
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:
Iodo-belarra karetxentzat erabiltzen zen.

22. Malma-belarra, mantzanila eta azeri buztana

- **Erref**: ATG-018/027
- **Iraupena**: 0:01:54. **Hasi**: 01:00:14. **Bukatu**: 01:02:08
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:
Malma-belarra behiei ematen zitzaien, umea egin eta gero. Lore morea izaten du. Mantzanila erabiltzen zuten tripako minarentzat. Azeri buztana pixa egiteko erabiltzen zen.

23. Osina eta larra sendabide

- **Erref**: ATG-018/028
- **Iraupena**: 0:01:44. **Hasi**: 01:02:08. **Bukatu**: 01:03:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:
Osinaren ura katarroarentzat hartzen zen. Adineko jendeak osina erabiltzen zuen odola mehetzeko: zainak irakin eta hurrengo goizean ura hori hartzen zen. Beherakoarentzat larraren puntak erabiltzen ziren.

24. Azaren hostoak sendagarri

- **Erref**: ATG-018/029
- **Iraupena**: 0:02:29. **Hasi**: 01:03:52. **Bukatu**: 01:06:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:
Azaren hostoa enplastuetarako erabiltzen zen, azaleko granoentzat. "Dotorzikin" sasimedikuaren aholkuak aipatzen ditu.

25. Bostorria almorranentzat

- **Erref**: ATG-018/030
- **Iraupena**: 0:02:08. **Hasi**: 01:06:21. **Bukatu**: 01:08:29
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:
Bostorria almorranentzat erabiltzen da. Belar asko erabiltzen ziren sendatzeko.

26. Erdararen garrantzia bere gazte garaian

- **Erref**: ATG-018/032
- **Iraupena**: 0:03:45. **Hasi**: 01:09:45. **Bukatu**: 01:13:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Etxean hitz egiten zutena zen euskara. Aitak anai-arreben artean erdaraz aritzeko esaten zien, ikas zezaten. Frankismo garaia zenez, beharrezkoa zuten erdaraz jakitea sagardotegian aritzeko. Sagardozaleen gremio sortu zenean, bera joaten zen bertara. Emakume bakarra izaten zen gizon artean eta dena erdaraz egiten zen han. Kaleko familietan gertatu zen gurasoek erdaraz jakin ez eta seme-alabek erdara besterik ez.

27. Hizkera aldakorra herritik herrira

- **Erref**: ATG-018/034
- **Iraupena**: 0:01:35. **Hasi**: 01:15:26. **Bukatu**: 01:17:01
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:
Herri batetik bestera asko aldatzen dira hitzak. Bere amak Tolosako hizkera garbiena zela esaten omen zuen. Tolosatik Astigarragara hitzak aldatzen dira.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-10-17

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com